

14. Arbejdstid

Arbejdstid er en del af de organisatoriske forhold på arbejdspladsen, der har betydning for medlemmernes arbejde og psykiske arbejdsmiljø. Arbejdsgiver kan tilrettelægge og planlægge arbejdstiden, så længe der tages hensyn til lovgivning og arbejdstidsaftaler. Arbejdstidsaftalen er en del af medlemmernes overenskomst, men arbejdstidsaftalen kan være suppleret med eller erstattet af en lokal arbejdstidsaftale.

FOAs medlemmer er blevet bedt om at svare på en række spørgsmål vedrørende deres arbejdstid. Spørgsmålene handler om [overarbejde uden betaling](#), [pauser](#) og [hvileperioder](#), mulighed for [toiletbesøg i løbet af arbejdsdagen](#), [ønsker til arbejdstid](#) samt forhold hvor medlemmer [kaldes på arbejde](#) på tidspunkter, der passer dem dårligt. Som afslutning på kapitler præsenteres en analyse af medlemmernes egne inputs til emnet.

Opsummeret viser resultaterne at:

- Overarbejde uden betaling forekommer oftere blandt FOAs medlemmer i 2022 (22 %), end det gjorde i 2019 (17 %). Særligt medarbejdere i dagplejen, hjemmeplejen, på plejecentre og i daginstitutioner oplever at måtte arbejde flere timer, end de får betaling for, for at kunne nå arbejdsopgaverne.
- Hvert femte af FOAs medlemmer har store udfordringer med at finde tid til at holde pauser i løbet af arbejdsdagen. Sammenlignet med andre danske lønmodtagere skipper FOAs medlemmer oftere pauserne, når de er på arbejde.
- Færre medlemmer end i 2019 angiver, at de minimum en gang om ugen må springe deres frokostpause over pga. forhold i arbejde som fx travlhed. Trods et fald på 11 procentpoint, må hver femte dog stadig droppe frokostpausen ugentligt.
- Næsten hver tiende af FOAs medlemmer oplever mulighederne for at komme på toilettet i løbet af en typisk arbejdsdag som enten dårlige eller meget dårlige. I hjemmeplejen rapporterer tre ud af 10 om ringe muligheder for toiletbesøg.
- Et ud af 10 medlemmer svarer, at deres arbejdsplads er god til at tage hensyn til deres ønsker til arbejdstid. I forlængelse heraf oplever hvert tiende medlem at blive kaldt på arbejde på tidspunkter, der passer dem dårligt.

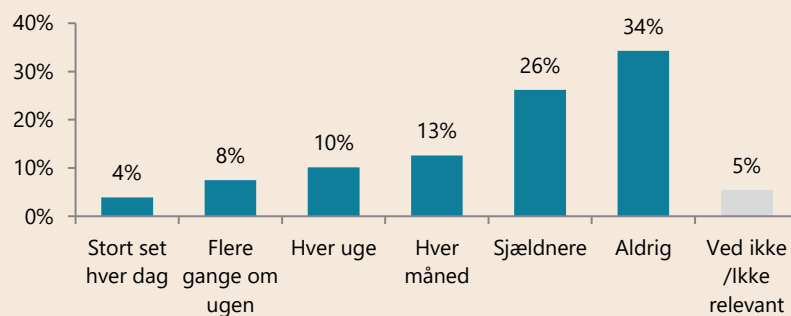
Overarbejde uden betaling

Mere end hvert femte (22 %) af FOAs medlemmer oplever mindst én gang om ugen, at de må arbejde flere timer, end de får betaling for, for at kunne nå deres arbejdsopgaver. Heraf svarer fire procent, at det sker stort set hver dag. For otte procent sker det flere gange om ugen, og for 10 procent sker det hver uge. For samlet set fire ud af 10 medlemmer (39 %) sker det at de hver måned eller sjældnere har ulønnet overarbejde. Hver tredje (34 %) har svaret "Aldrig" (se figur 122A).

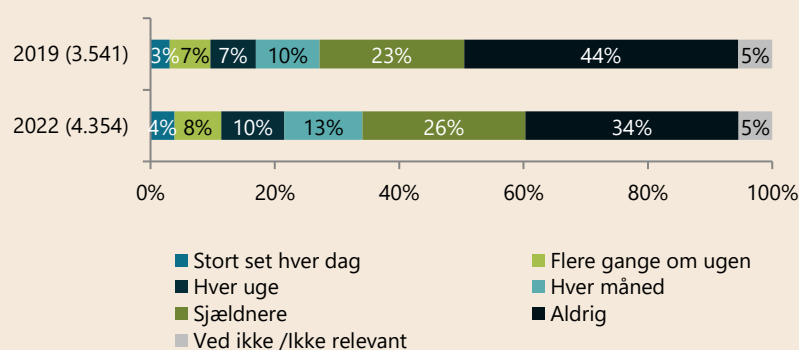
Spørgsmålet blev ligeledes stillet i arbejdsmiljøundersøgelsen fra 2019. Figur 122B viser at overarbejde uden betaling forekommer oftere blandt FOAs medlemmer i 2022, end det gjorde i 2019. I 2019 oplevede 17 procent at de mindst én gang om ugen, måtte arbejde flere timer, end de fik betaling for, sammenholdt med de 22 procent i 2022. Samtidig er andelen der aldrig oplever det, faldet fra 44 procent i 2019 til 34 procent i 2022.

Figur 122. Hvor ofte sker det, at du må arbejde flere timer, end du får betaling for, for at kunne nå dine arbejdsopgaver?

A) FOA i alt i 2022

B) FOA i alt i 2019 og 2022

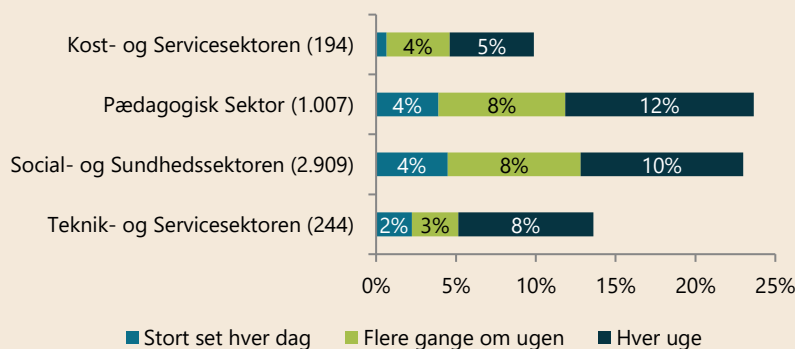
Antal svar: 2022 (4.354) 2019 (3.541).

I figur 123A kan svarene for det enkelte sektorer ses. Det fremgår at flest medlemmer hos Pædagogisk Sektor (24 %) og Social- og Sundhedssektoren (22 %) angiver, at de sammenlagt mindst én gang om ugen må arbejde flere timer, end de får betaling for, for at nå deres arbejdsopgaver. Hos Kost- og Servicesektoren er det hvert tiende medlem (10%) og hos Teknik- og Servicesektoren er det 13 procent, der oplever dette.

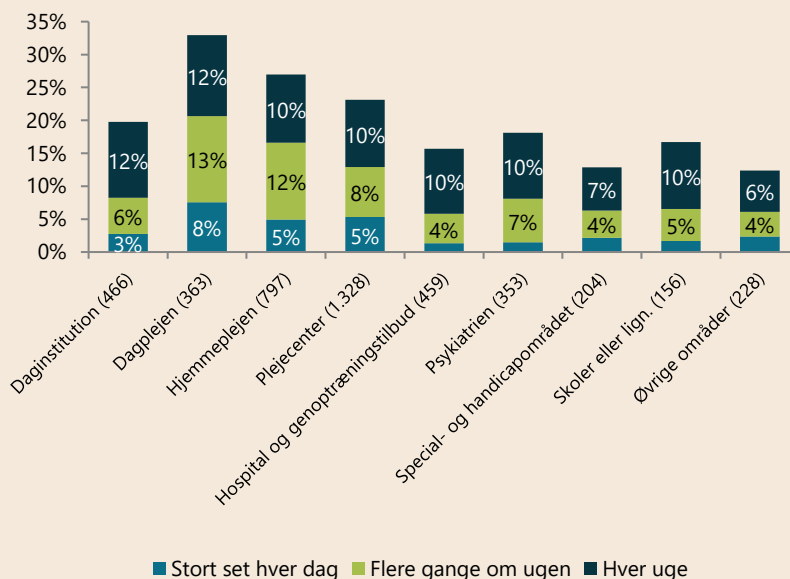
Svarfordelingen for de enkelte arbejdssteder fremgår af figur 123B. Særligt medarbejdere i dagplejen (33 %), hjemmeplejen (24 %), på plejecentre (23 %) og i daginstitutioner (21 %) oplever minimum ugentligt ubetalt overarbejde. Hos 8 procent af medlemmerne i dagplejen, sker det stort set hver dag.

Figur 123. Ugentligt overarbejde uden betaling. Fordelt på sektor og arbejdssted.

A) Fordelt på sektor

B) Fordelt på arbejdssted

Antal svar fremgår af parenteserne.

Anm.: Andele under 3 procent fremgår ikke af figuren. Spørgsmålsformuleringen var følgende: "Hvor ofte sker det, at du må arbejde flere timer, end du får betaling for, for at kunne nå dine arbejdsopgaver?".

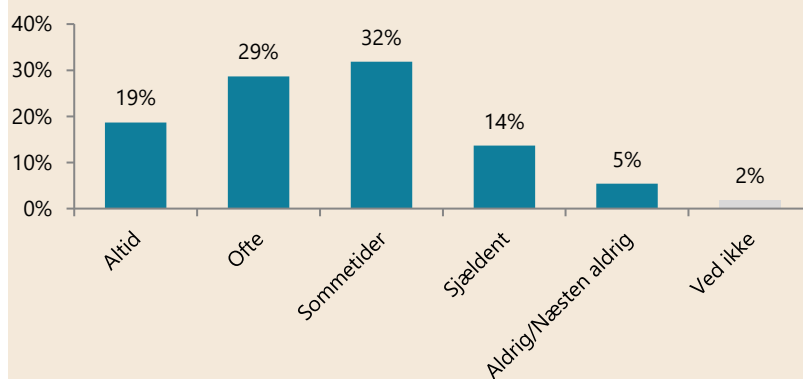
Pauser

Hvert femte (19 %) af FOAs medlemmer har store udfordringer med at finde tid til at holde pauser i løbet af arbejdsdagen (se figur 124A). Heraf svarer 14 procent at de sjældent har tid til det, mens 5 procent svarer, at de aldrig eller næsten aldrig har tid til det. Næsten hvert tredje medlem (32 %) oplever sommetider, at de kan holde deres pauser. Lige knap halvdelen (48 %) af respondenter har angivet, at de altid eller ofte har tid til pauser i løbet af deres arbejdsdag. Spørgsmålet er ikke stillet i hverken 2019 eller 2017.

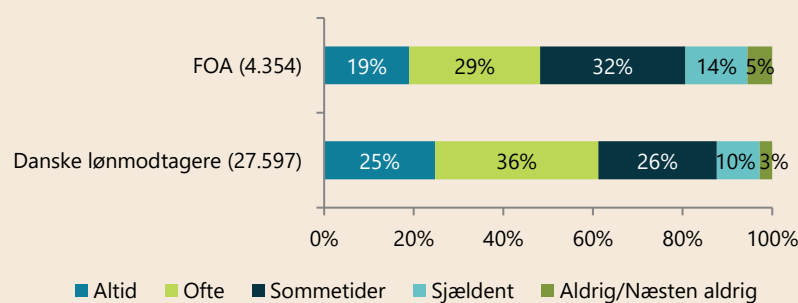
Ser vi på danske lønmodtagerne generelt, er det sammenlagt 12 procent¹⁶ der "Sjældent" eller "Aldrig eller næsten aldrig" har tid til at holde pauser i løbet af en arbejdsdag. Det er 7 procentpoint færre end hos FOAs medlemmer (19 %). FOAs medlemmer må altså oftere skippe pauserne i løbet af en arbejdsdag, sammenlignet med andre danske lønmodtagere.

Figur 124. Hvor ofte har du tid til at holde pauser i løbet af en arbejdsdag?

A) FOA i alt i 2022

B) Lønmodtagere i FOA 2022 og i Danmark generelt (NOA-L 2021*)

Antal svar figur 124A: 4.354.

Antal svar i figur 124B fremgår af parenteserne.

* NOA-L 2021: Respondenter, der har svaret "Ved ikke" eller "Ønsker ikke at svare" samt missing, indgår ikke i opgørelsen.

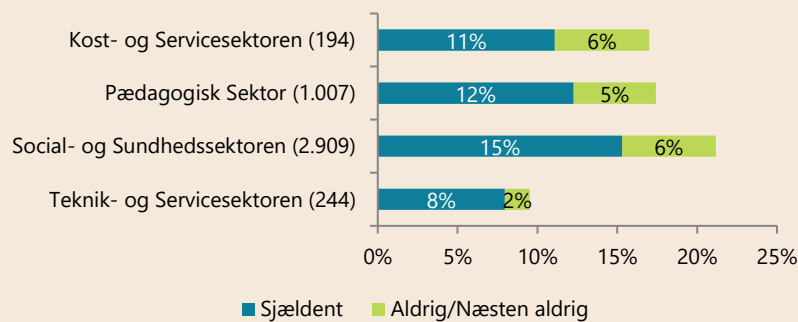
¹⁶ På grund af afrunding uden decimaler, fremgår andelen som 13 procent af figur 124B men er 12 procent, som det fremgår af teksten.

Ved en opdeling på sektor (figur 125A) ses der en mindre afvigelse i svarene fra medlemmerne i Teknik- og Servicesektor sammenlignet med de resterende tre sektorer. Her svarer sammenlagt 10 procent "Sjældent" eller "Aldrig/næsten aldrig" til spørgsmålet. Hos både Kost- og Servicesektoren og Pædagogisk Sektor rapporterer 17 procent af medlemmerne sammenlagt om at de "Sjældent" eller "Aldrig/næsten aldrig" har tid til at holde pauser i løbet af arbejdsdagen. Hos medlemmerne i Social- og Sundhedssektoren gælder det mere end hver femte (21 %).

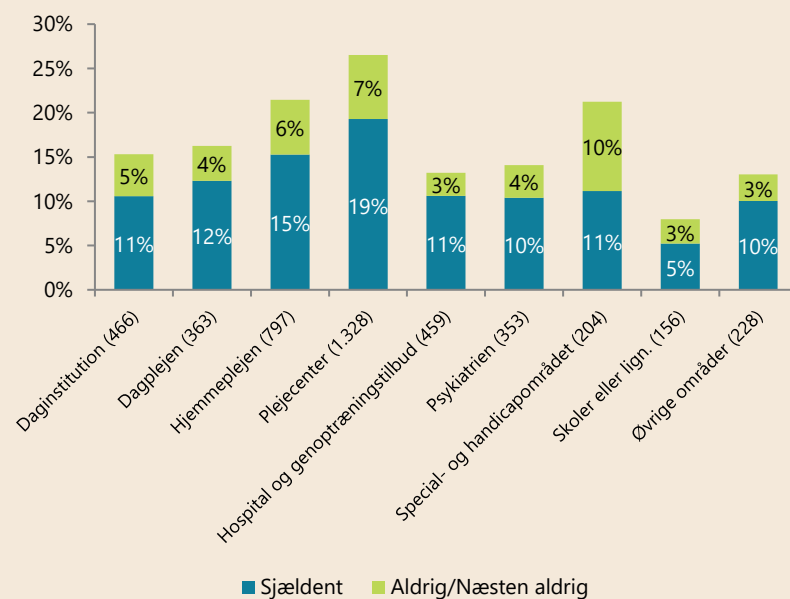
I figur 125B er spørgsmålet opdelt på arbejdssted. Sammenlagt svarer mere end hvert fjerde medlem (26 %), der arbejder på plejecenter, at de der sjældent, aldrig eller næsten aldrig er tid til pauser i løbet af arbejdsdagen. Det er flere end hos de resterende arbejdssteder. Forskellen på andelen hos de resterende arbejdssteder er ikke statistisk sikker på grund af respondentantallet.

Figur 125. Pauser. Fordelt på sektor og arbejdssted.

A) Fordelt på sektor

B) Fordelt på arbejdssted

Antal svar fremgår af parenteserne.

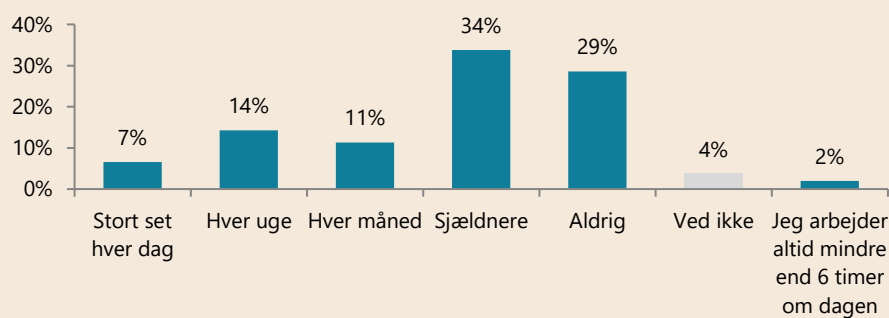
Anm.: Spørgsmålsformulering var følgende: "Hvor ofte har du tid til at holde pauser i løbet af en arbejdsdag?"

FOAs medlemmer er ligeledes blevet spurgt ind til deres frokostpause (figur 126A). Mere end hvert femte FOA-medlem (21 %) oplever mindst ugentligt, at de må springe deres frokostpause over på grund af forhold i arbejdet. Heraf svarer 7 procent at det sker stort set hver dag, mens de resterende 14 procent angiver, at det sker hver uge.

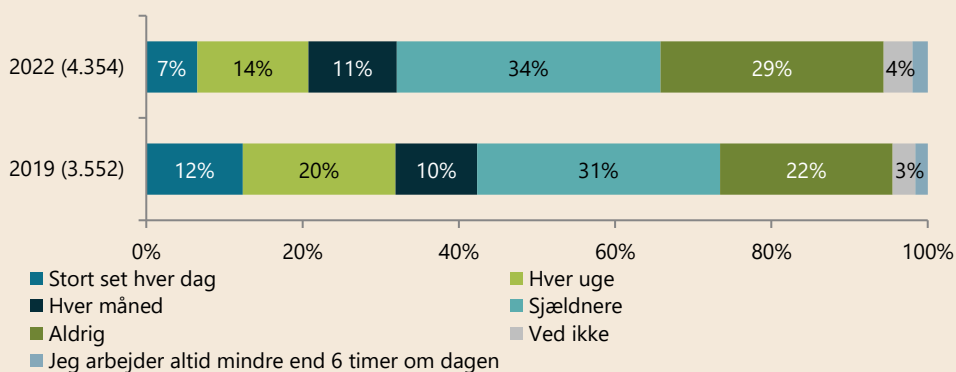
Sammenlignet med 2019 er der i 2022 11 procentpoint færre medlemmer, der ugentligt må springe deres frokostpause over på grund af forhold i arbejdet. I 2019 var det hvert tredje medlem (32 %), mens det i 2022 er hvert femte medlem (21 %). Andelen fremgår af figur 126B nedenfor.

Figur 126. Tænk på de arbejdsdage, hvor du er på arbejde i 6 timer eller mere. Hvor ofte må du springe frokostpausen over pga. forhold i arbejdet (fx fordi du har for meget at lave)?

A) FOA i alt i 2022

B) FOA i alt i 2019 og 2022

Antal svar i figur 126A: 4.534.

Antal svar i figur 126B fremgår af parenteserne. Anm.: Andele under 3 procent fremgår ikke af figuren.

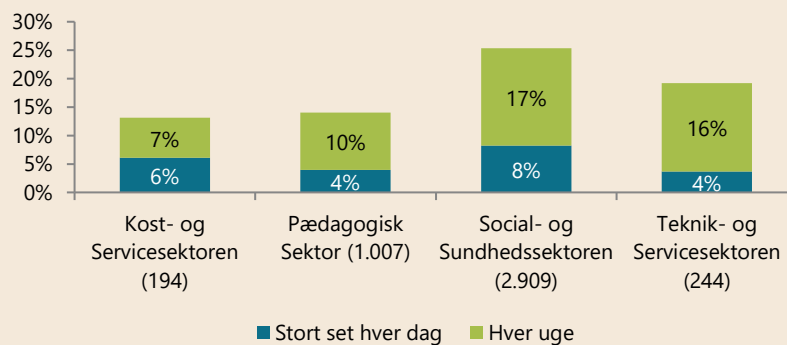
Opdeles spørgsmålet på sektor som i figur 127A på næste side, ses det at flere medlemmer i Social- og Sundhedssektoren må skippe frokostpause minimum ugentligt (25 %), sammenlignet med medlemmerne i Pædagogisk Sektor (14 %) og Kost- og Servicesektoren (13 %). Blandt medlemmerne i Teknik- og Servicesektoren angiver hver femte (19 %), at de pga. forhold i deres arbejde minimum ugentligt, er nødsaget til at springe deres frokostpause over.

Der ses en tendens til at andelen der må springe frokostpausen, er særlig høj blandt ansatte på

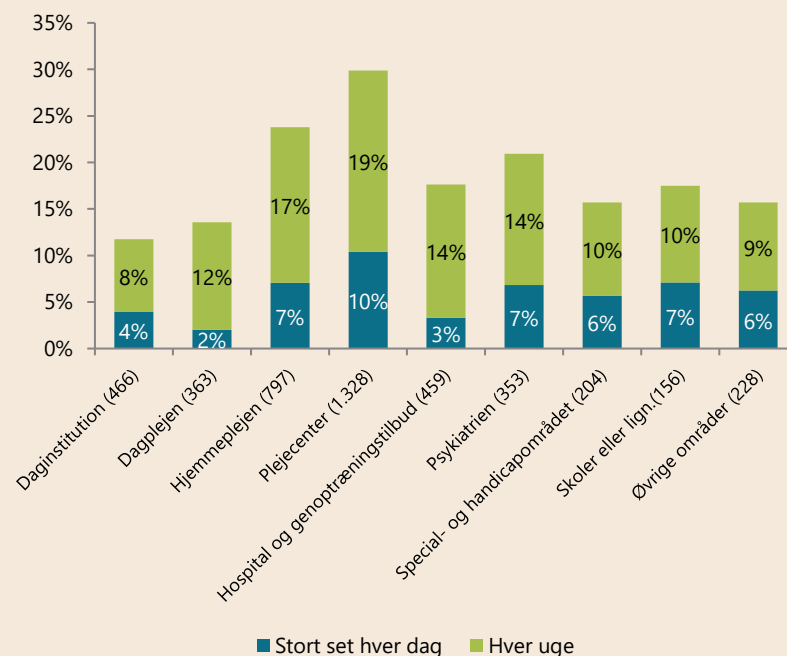
plejecentre (se figur 127B). Her svarer tre ud af 10 (30 %), at de hver uge eller oftere er nødt til at springe frokostpausen over. For ansatte i hjemmeplejen gælder de hver fjerde (24 %), i psykiatrien hver femte (21 %) og blandt daginstitutionsansatte lidt mere end hver tiende (12 %).

Figur 127. Frokostpause. Fordelt på sektor og arbejdssted.

A) Medlemmer der har svaret 'Stort set hver dag' eller 'Hver uge'. Fordelt på sektor

B) Medlemmer der har svaret 'Stort set hver dag' eller 'Hver uge'. Fordelt på arbejdssted

Antal svar fremgår af parenteserne.

Anm.: Spørgsmålsformuleringen var følgende: "Tænk på de arbejdsdage, hvor du er på arbejde i 6 timer eller mere. Hvor ofte må du springe frokostpausen over pga. forhold i arbejdet (fx fordi du har for meget at lave)?"

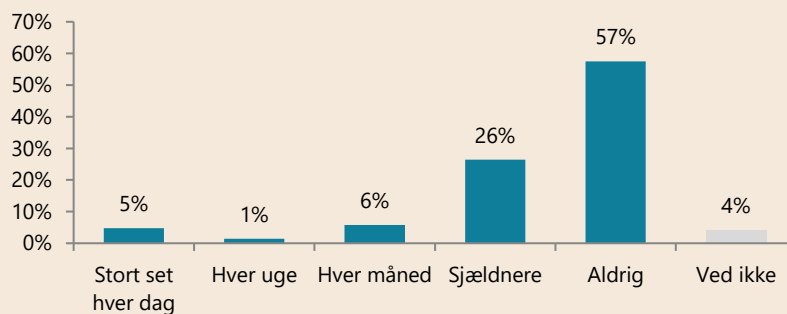
Hvileperiode

Ifølge arbejdsmiljølovgivningens regler om daglig hvileperiode, skal arbejdstiden tilrettelægges sådan, at de ansatte får en hvileperiode på mindst 11 sammenhængende timer inden for hver periode på 24 timer¹⁷.

FOAs medlemmer er blevet spurgt, hvor ofte de oplever, at der er mindre end 11 timer mellem deres vagter. Svarfordelingen fremgår af figur 128. Til spørgsmålet svarer 5 procent, at det gør sig gældende stort set hver dag, mens én procent oplever det hver uge og 6 procent hver måned. Flertallet svarer "Sjældnere" (26 %) eller "Aldrig" (57 %) til spørgsmålet.

Ved en opdeling på FOAs fire sektorer og arbejdssteder, ses der ingen nævneværdige forskelle.

Figur 128. Hvor ofte oplever du, at der er mindre end 11 timer mellem dine vagter?

Antal svar: 3.991.

Anm.: Spørgsmålet er ikke givet til FOAs medlemmer, der arbejder i dagplejen.
Procenterne summerer ikke til 100 pga. afrundinger.

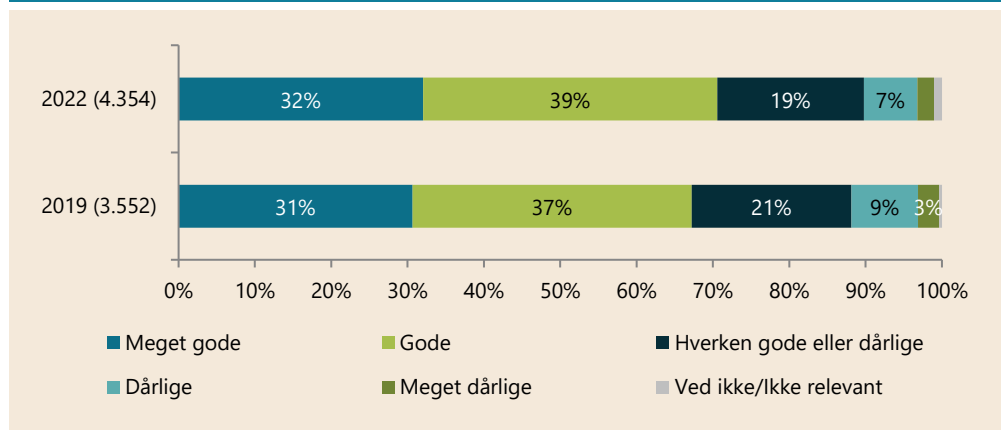
¹⁷ Kilde: <https://at.dk/regler/at-vejledninger/daglig-hvileperiode-5-01-1/>

Muligheder for toiletbesøg

Næsten hver tiende (9 %) af FOAs medlemmer oplever dårlige eller meget dårlige muligheder for at komme på toilettet i løbet af en typisk arbejdsdag (se figur 129). Det er et fald på knap 3 procentpoint siden 2019, hvor 12 procent af FOAs medlemmer svarede det samme. Udvikling anses således for at være relativ stabil.

Figur 129. Muligheder for toiletbesøg. FOA i alt i 2019 og 2022.

Antal svar fremgår af parenteserne.

Anm.: Spørgsmålsformuleringen var følgende: "Hvor gode eller dårlige er dine muligheder for at komme på toilettet i løbet af en typisk arbejdsdag?". Procentandele under 3 procent fremgår ikke af figuren,

Også i FOAs fire sektorer, er andelen stabile mellem 2019 og 2022 (fremgår ikke af figur). I Teknik- og Servicesektoren oplever 3 procent dårlige eller meget dårlige muligheden for toiletbesøg i løbet af arbejdsdagen, mens det gælder 5 procent i Kost- og Servicesektoren og 6 procent i Pædagogisk Sektor. Den tilsvarende andel i Social- og Sundhedssektoren er 12 procent.

Opdeles spørgsmålet på arbejdssted er problemet særligt iøjefaldende blandt ansatte i hjemmeplejen, hvor tre ud af 10 (30 %) rapporterer om dårlige eller meget dårlige muligheder for toiletbesøg. På de resterende arbejdssteder ligger andelen mellem 2 og 6 procent (ikke vist i figur).

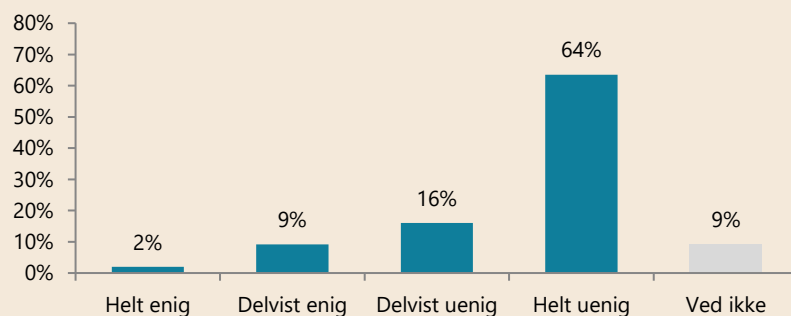
Kaldt på arbejde

På spørgsmålet om hvor enige eller uenige FOAs medlemmer er i, at de bliver kaldt på arbejde på tidspunkter, der passer dem dårligt, svarer godt hver tiende (11 %), at de er helt enige eller delvist enige. Det ses i figur 130 herunder.

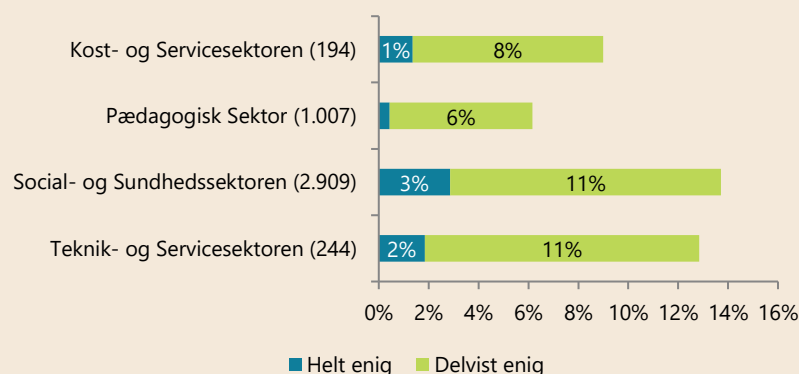
Derunder fremgår sektorernes fordeling af medlemmer, der har svaret enten helt eller delvist enig til spørgsmålet. Hos medlemmerne i Kost- og Servicesektoren er det sammenlagt 9 procent, mens det er 6 procent af medlemmerne i Pædagogisk Sektor. Hos medlemmerne i Social- og Sundhedssektoren er det 14 procent og i Teknik- og Servicesektoren er det 13 procent. Der kan ikke fastslås en statistisk signifikant forskel sektorerne imellem. Det samme gør sig gældende ved en opdeling på arbejdssted, hvorfor analysen er udeladt.

Figur 130. Jeg bliver ofte kaldt på arbejde på tidspunkter, hvor det passer mig dårligt

A) FOA i alt i 2022

B) Fordelt på sektor i 2022

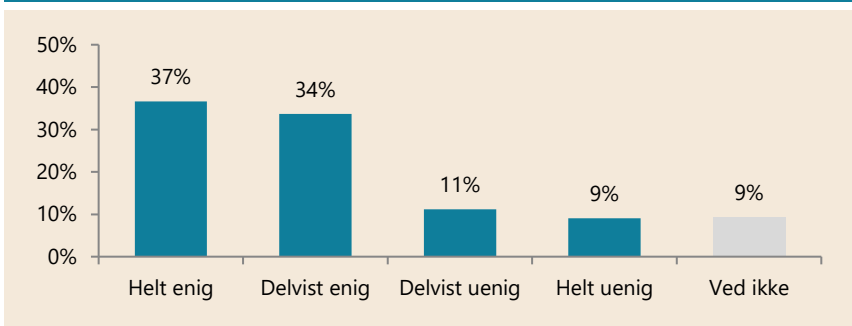

Antal svar fremgår af parenteserne.

Ønsker til arbejdstid

Langt de fleste FOA-medlemmer erklærer sig helt enige (37 %) eller delvist enige (34 %) i, at deres arbejdsplads er god til at tage hensyn til deres ønsker til arbejdstid. Lidt flere end hvert tiende medlem (11 %) svarer, at de er delvist uenige i udsagnet, mens lidt færre end hver tiende (9 %) svarer, at de er helt uenige i, at deres arbejdsplads er god til at tage hensyn til deres ønsker til arbejdstid.

Figur 131. Min arbejdsplads er god til at tage hensyn til mine ønsker til arbejdstider

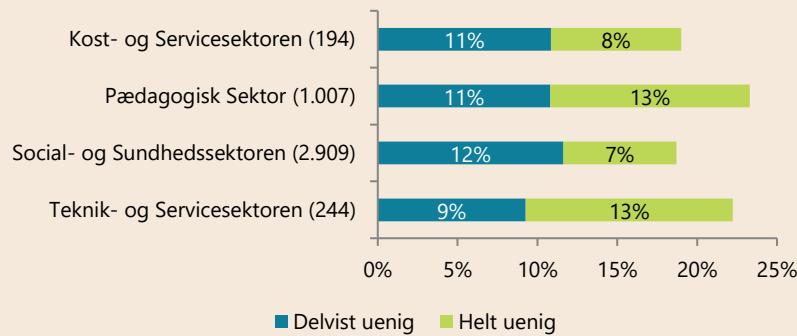
Antal svar: 4.354

Figur 132A på næste side viser andelen af medlemmer i FOAs fire sektorer, der er uenige i udsagnet. Sammenlagt svarer næsten én ud af fire (23 %) af medlemmerne i Pædagogisk Sektor, at de er enten helt eller delvist uenige i, at deres arbejdsplads er gode til at tage hensyn til deres ønsker, når det gælder arbejdstid. For medlemmer i Social- og Sundhedssektoren og Kost- og Servicesektoren er den tilsvarende andel 19 procent, og i Teknik- og Servicesektoren er den 22 procent. Der kan ikke påvises nogle statistisk signifikante forskelle sektorerne imellem.

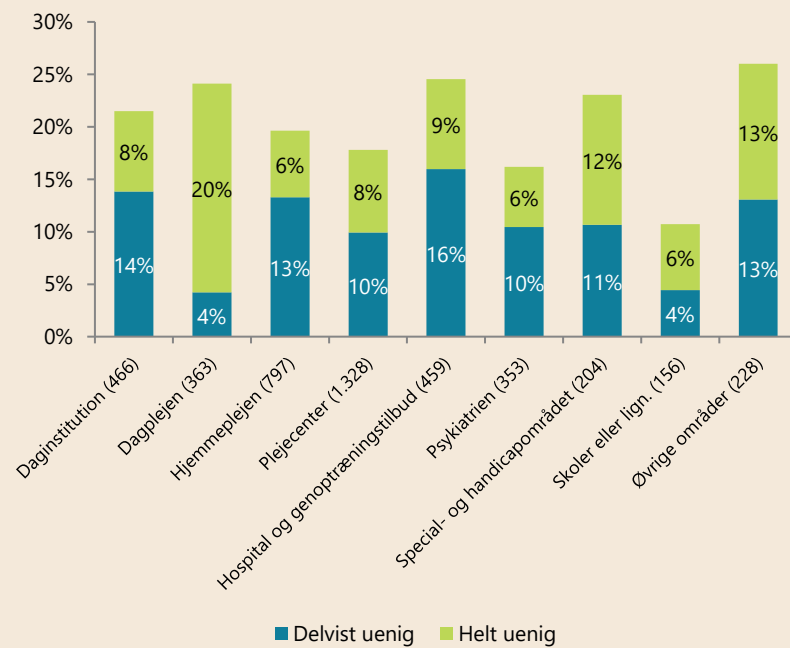
Opdeles der på arbejdssted som i figur 132B, er det særligt iøjnefaldende at hver femte (20 %) medlem i dagplejen og hvert fjerde medlem (25 %) ansatte på hospitaler eller på genoptræningstilbud ikke mener, at arbejdspladsen tager hensyn til arbejdstidsønsker. Der kan ikke fastslås en forskel arbejdsstederne imellem.

Figur 132. Min arbejdsplads er god til at tage hensyn til mine ønsker til arbejdstider

A) Medlemmer der har svaret 'Helt uenig' eller 'Delvist uenig'. Fordelt på sektor

B) Medlemmer der har svaret 'Helt uenig' eller 'Delvist uenig'. Fordelt på arbejdssted

Antal svar fremgår af parenteserne.

Medlemmernes egne ord om arbejdstid

Følgende afsnit opsummerer medlemmernes kommentarer til emnet omkring arbejdstid. I spørgeskemaet blev respondenterne præsenteret for spørgsmålene om stress, arbejdstid og pauser i forlængelse af hinanden. Det åbne kommentarfelt fulgte efter det sidste spørgsmål om arbejdstid og løb ordret: "Har du kommentarer til spørgsmålene om arbejdstid, stress og pauser, kan du skrive dem her:"¹⁸.

I alt 250 kommentarer omhandlede arbejdstid. En tematisering af kommentarerne viste, at godt halvdelen (48 %) af kommentarerne handlede om pauser, dernæst berørte flest kommentarer arbejdstid (38 %).

Analysen af kommentarerne om pauser viste, at medlemmerne særligt beskriver, at de enten ikke har tid til at afholde pauser i løbet af en arbejdsdag, eller at de ofte bliver afbrudt, når de endelig har mulighed for at trække sig tilbage og holde pause. I følgende udvalgte citater fremgår medlemmernes egne eksempler herpå:

Det sker, jeg ikke får aftensmad, men oftest er der kun den ene pause til aftensmad, og her bliver jeg ofte afbrudt flere gange. Jeg siger nej til ekstra vagter, ellers kan jeg ikke overkomme mine faste vagter.

Social- og sundhedsassistent, hospital/sygehus.

Har aldrig en pause. Beboerne er altid omkring mig.

Social- og sundhedshjælper, plejehjem/plejecenter.

Vi går mellem 15-25.000 skridt på en vagt og har ikke mulighed for at sidde et sted med benene oppe, hvis vi tager os 5 minutters pause... Er det rimelig?

Portør, hospital/sygehus.

¹⁸ Respondenterne havde mulighed for at gå videre til næste spørgsmål og kunne dermed springe det åbne spørgsmål over uden at skrive en kommentar.

Jeg drømmer om en pause, hvor der er ro.

Social- og sundhedsassistent, hospital/sygehus.

I en betydelig del af kommentarerne om pause, deler medlemmerne derudover, at de indtager deres frokost sammen med borgerne eller børnene i form af et pædagogisk måltid, men at de ikke derudover får mulighed for at trække sig tilbage. Andre beskriver, hvordan de afholder deres frokost foran computeren, mens de udfører administrativt arbejde, som der ellers ikke er tid til.

På min arbejdsplads er der ikke nogen reel frokostpause. Jeg må spise sammen med beboerne, så ingen pause. Alle medarbejder forærer arbejdsgiver 29 minutter om dagen.

Social- og sundhedshjælper, plejehjem/plejecenter.

Støtter du en borger med at spise, så spiser du selv samtidig. Det er jo ikke en pause, og du får heller ikke en pause efterfølgende.

Social- og sundhedsassistent, socialpsykiatrien.

Ofte bruger man sin spisepause på at arbejde, fx ved computeren eller tablet. Det kan være dokumentation, medicinopdateringer, at ringe til læge, visitator, pårørende eller andre samarbejdspartner. Eller bare en kollega der har brug for hjælp.

Social- og sundhedshjælper, hjemmeplejen.

Hvad angår temaet om arbejdstid, har proportionelt mange dagplejere afgivet en kommentar. Her beskrives det, hvordan lange daglige vagter og mange timers rådighed, få eller ingen pauser samt ekstraarbejde efter det sidste barn er hentet, er opslidende og tærer på energien. Herunder ses udvalgte medlemskommentarer, der illustrerer ovenstående:

Som dagplejer er du jo alene om opgaverne både før arbejdstid med fx rengøring og indkøb, men også imens du har børnene. I nogle grupper kører det godt med at gå på wc (alene) og putte på forskellige tidspunkter. Andre ikke og så er man ophængt fordi børnene sover på forskellige tidspunkter.

Dagplejer.

Som dagpleje har du 48 timers arbejde om ugen, men står til rådighed fra kl. 06.00 til kl. 18.00. Det er jo forældrene der bestemmer dine arbejdstider, og pauser har man kun, hvis børnegruppen tillader det.

Dagplejer.

Også andre faggrupper beskriver, hvordan de må løse arbejdsopgaver, selvom deres vagt er slut. Utilstrækkelig bemanning og mangel på kollegaer har konsekvenser for det daglige arbejdspress, hvor de ansatte må løbe hurtigere, møde ind før tid, blive længere efter endt vagt eller løse arbejdsopgaverne i deres fritid. Derudover beskrives det også, hvordan medarbejderne ofte må tage en ekstra tørn i form af dobbeltvagter.

Det, der giver mig stress, er, at jeg er ansat på 32 timer, men har ofte en arbejdsuge på 37 timer eller mere. Og så er det svært for mig at planlægge privatlivet. Jeg har flere gange bedt om at komme på 37 timer, men dette er ikke muligt pga. økonomi.

Social- og sundhedsassistent, plejehjem/plejecenter.

På mit arbejde er det kutyme at møde 20-30 min før mødetid for at finde mobil, tablet, bilnøgle og logge ind på to systemer, oplade chipnøgle, læse op fra det sidste døgn, læse sine opgaver igennem (for at se om vi skal have remedier med ud) og aftale tidspunkter for samsøg med kollegaer.

Social- og sundhedsassistent, hjemmeplejen.

Jeg mangler tid til forberedelse. Både af samtaler, sprogvurderinger og forældremøder. Det laver jeg ofte derhjemme efter arbejdstid.

Pædagog (LFS, dag), børnehave.